

HITKÖZSÉGI HÍRADÓ

NEM AZ A ZSIDÓ, AKINEK A SZÜLEI AZOK VOLTAK, HANEM AKINEK A GYERMEKE IS AZ LESZ! (Simon Peres)

Kiránduljon velünk Budapestre!

A Komáromi Zsidó Hitközség szponzori támogatásoknak köszönhetően hat év után ismét kirándulást szervez Budapestre, 2008. november 30-án, vasárnap.

A tervezett program:

Látogatás a Dohány utcai zsinagógában és a Zsidó Múzeumban, séta a Zsidónegyedben, találkozó a Bethlen téri zsinagóga közösségével, hideg ét-

kezés, este 18:00-tól megtekintjük Az Élet Menete Alapítvány szervezésében Mahó Andrea, Somló Tamás, Cipő (Bódi László), Bródy János és Fegya (Jávori Ferenc) jótékonyági koncertjét

a Dohány utcai zsinagógában. **Indulás:** 8:30-kor a Menház elől, visszaérkezés Komáromba kb. 22 órakor. Érdeklődés esetét Tatán és Tatabányán is megállunk, ahol a KZSH-t rendszeresen látogató barátaink csatlakozhatnak hozzánk.

A kirándulás ára: 350 Sk (11,62 EUR) – a KZSH tagjainak és mindazoknak, akik az idei Nagypünöpi Itentiszteleteken részt vettek, 700 Sk (23,24 EUR) minden más érdeklődőnek. Tartalmazza az útiköltséget és a koncertbelépőt is. **Jelentkezni 2008. november 21-ig** lehet a KZSH titkárságán (7731-224-es telefonszám, e-mail: menhaz@menhaz.sk, kile@menhaz.sk)

Minden érdeklődőt szeretettel várunk!

Bródy János
Fegya (Jávori Ferenc, Budapest Klezmer Band)
Mahó Andrea
Somló Tamás és
Cipő (Bódi László, Republik)
Jótékonyági koncertje
„Az Élet Menete
alapítvány” javára

2008. november 30. 18 óra
Dohány utcai Zsinagóga

Az est folyamán megemlékezünk az Emberi Jogok Nyilatkozatának 60. évfordulójáról is

Zenei kíséret: **FG-4** (Illés és Fonográf emlékenekar), valamint **Somló Tamás** zenész barátai
Műsorvezető: **Balázsovits Lajos** színművész. Az est fővédnökei: Szulák Andrea, Illényi Katica, Haumann Péter és Demjén Ferenc a 2007. évi jótékonyági koncert közreműködő művészei.

A jegyek 2800 Ft (karzat) és 3800 Ft (főldszint) áron megvásárolhatók az **Alexandra Könyvesház**akban, valamint az **Interticket** jegyhálózatokban. Kérjük kedves férfi vendégeinket, hogy fejfedőt legyenek kedvesek magukkal hozni!

Támogatók:
MAZSIHISZ, Alexandra Könyvesház, ATV, ZSIKK, Dohány utcai templomkörzet, Budapest Rádió

Klubrádió, Népszava, nka Nemzeti Kulturális Alap

www.eletmenete.hu

Meghívó

A MAZSIHISZ-Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár, a Szlovák Nemzeti Múzeum-Zsidó Kultúra Múzeuma, a komáromi Duna Menti Múzeum és a Komáromi Zsidó Hitközség tisztelettel meghívják Önt a

Csbai Ékes Lajos

(1896-1944)

festményei és grafikái

című kiállítás megnyitójára, melyre 2008. november 6-án, csütörtökön 17 órakor kerül sor Komáromban a múzeum és könyvtár felújított épületében (Nádor utca).

A kiállítás a „**A hagyomány gyökerei**” program keretében a Nemzetközi Visszatérési Alap támogatásával jött létre.

A tárlat része a „**Zsidó Kultúra Napjai Komáromban**” eseménysorozatnak, amely a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma Kisebbségi Kultúrák 2008 programja keretében valósul meg.

Támogatónk

nka

Nemzeti Kulturális Alap

Gyászjelentés

Mély fájdalommal tudatjuk, hogy

Kohn Gábor

1946 – 2008

a budapesti Scheiber Sándor Általános Iskola és Gimnázium egykori igazgatója, lapunk rendszeres olvasója, türelemmel viselt, hosszantartó betegségben elhunyt. A család gyászában osztozunk, emlékét örökké őrizzük!

a *Hitközségi Híradó szerkesztői*

Gratulálunk

Fazekas Lászlót választotta püspökévé a Szlovákiai Magyar Református Egyház. Pasternák Antal, a KZSH elnöke levélben köszöntötte püspökké választása alkalmából Fazekas László református lelkészt, Komárom eddigi lelkipásztorát.

A KZSH kifejezte reményét, hogy a lelkész úrral eddig kialakított jó kapcsolat püspöksége idején is folytatódni, fejlődni fog.

A HH olvasóinak nevében ezúton is gratulálunk az új püspök úrnak!

Kérjük a támogatását!

Kedves Olvasónk! Kérjük, lehetősége szerint támogassa a Komáromi Zsidó Hitközség programjait, a HH megjelenését, épületeink, temetők felújítását.

2008. január 1-től támogatását az alábbi bankszámlaszámokra küldheti (támogatás személyesen a KZSH titkárságán és csekken is lehetséges):

Korona és devizaszámlák egyaránt!

Belföldi átutalás Szlovákiából:

26384962/0900 – Slovenská sporiteľňa vgy

10103804/5200 – OTP Slovakia

Nemzetközi átutalás külföldről:

A KZSH címe: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovakia

IBAN: SK0609000000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Bakunk címe: Slovenská sporiteľňa, Palatinova 33, 94501 Komárno vgy

IBAN: SK5252000000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Bankunk címe: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Köszönjük!

Magyarországi olvasóink figyelmébe: Kedves Olvasónk!

Kérjük, hogy az egyháznak adható személyi jövedelemadója 1 százalékát a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (MAZSIHISZ) részére ajánlja fel a 0358-as technikai számon. A MAZSIHISZ rendszeresen támogatja a KZSH munkáját!

Faliújság rövid hírek

✧ A HH-t, a KZSH-t és a Shalom klubot támogatták: Rybár család (Rimaszombat), Šajmovičová Zuzana (Pöstyén), Čerňanský Tamás (USA) és anonimitásukat kérő adományozók. Köszönjük.

✧ A Komáromi Zsidó Hitközség megkezdte a felkészülést a 2009. évre, új pályázatokat nyújtottunk be, melyek reményeink szerint fedezhetik programjaink költségeit.

✧ A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége elnöksége október 23-án, csütörtökön tartja soros ülést Pozsonyban, az eseményről a HH novemberi számában olvashatnak.

✧ A fűtési szezon megkezdése előtt a KZSH ellenőriztette a Menház gázkészülékeit és elvégeztette a szükséges javításokat.

✧ Tovább folynak az egyeztetések Komárom városával a zsinagóga irányába mutató turista információs táblák elhelyezéséről, bízunk abban, hogy tavasszal már mindenki könnyen megtalálhatja a Menházat.

✧ Megkezdődött a Menház falán elhelyezendő Szlovák Zsidó Örökség útja emléktábla engedélytetési folyamata.

✧ A KZSH felvette a kapcsolatot a Dél-Komáromban található Tourinform irodával annak érdekében, hogy a hitközség 2009-re tervezett kiemelt kulturális programjai bekerülhessenek az iroda által szerkesztett színes eseménynaptárba. A programok időpontjai megjelennek majd a HH novemberi számában is.

✧ A zsidó Új Év alkalmából számos hitközség, közösség, intézmény üdvözölte közösségünket.

Hitközségi Híradó (Spravodaj) – a Komáromi Zsidó Hitközség lapja (mesačník ŽNO v Komárne). Alapítva 1996-ban (1996), **főszerkesztő** –
 élfredaktor: Paszternák Tamás (tamas.paszternak@menhaz.sk), Paszternák András (andras.paszternak@menhaz.sk), **munkatársak** – spolupracovníci: Haas Judit, Mgr. Piczek Ferenc, **tördelőszerkesztő** – grafická úprava: Saláth Richárd, **olvasószerkesztő** – jazyková korektúra: Vadász Magda (Budapest), Paszternákné Kertész Zsuzsanna (Komárom), Katarína Potoková (Nitra), **nyomatás** – tlač: Nec-arte Kft., Komárom, a **KZSH címe** – adresa ŽNO: Židovská náboženská obec, Eötvösa 15, 945 01 Komárno, Slovakia, tel.: 00421/35/7731-224, e-mail: kile@menhaz.sk, tel./fax: 00421/35/7725-355. **Regisztrációs szám:** 3884/2008. **ISSN** 1337-091x. **Lapunk Önnek készült, kérjük ne dobja el!** S finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky – a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatásával.

Amikor az ég kapui kitárulnak

Beszámoló a komáromi Nagyünnepekről

Rosh Hasanah és Jom Kippur legnagyobb ünnepeink, a zsidó élet meghatározó napjai, mikor minden évben népünk minden tagjáról eldől, a jók vagy a rosszak könyvébe íratik-e. Az előző évekhez hasonlóan több hónapos előkészítést igényeltek az idei Nagyünnepek is. Telefonok, egyeztetések szervező munka, tette lehetővé, hogy Schwezoff Dávid kántor úr és Megyes Pál judaisztika tanár, rabbihelyettes-jelölt Komáromban velünk tölthessék az ünnepeket.

Ezután már csak a „közösség-közönység” aktivizálása volt hátra, amely talán a legnagyobb és egyben legne-

imádkozhattunk, külön köszönet ezér Komárom- Esztergom megyéből és Magyarország más településeiről hoz-

Ima után...

hezebb feladat volt, de mégis sikerült. A csodák közt tarthatjuk számon, hogy az idei Nagyünnepek öt komáromi imaalkalmából négyszer minjeben

Az idősek közül csak néhányan tudtak eljönni...

zánk látogató hittestvéreinknek. Szomorú tény a komáromi hittestvérek passzivitása, mely jelentősen ezeken az ünnepeken sem változott. Fájdalommal kell tudomásul vennünk, hogy idős hittestvéreink, akik még tavaly is ott voltak az ünnepeken, az idén már egészségi állapotuk miatt nem tudtak ott lenni a zsinagógában. Szomorú látványt nyújtottak az üres padosorok, amelyeket nem töltenek meg a hívek, pedig megtölthetnék...

A fent leírtak ellenére, felemelő érzésben volt része mindazoknak, akik ott voltak és fontosnak tartották, hogy a komáromi zsinagógában ünnepeljenek. Erev Rosh Hasanahkor több mint ötvenen jöttünk össze az egész régióból. A Bét HaKneszetben Pasternák Antal elnök köszöntötte a híveket, majd Megyes Pál mondott bevezetőt és ünnepi beszédet. Az ünnepköszöntő ima után a Kiddus majd közös kóser (a budapesti Carmel kft. biztosítot-

ta) vacsora következett a Wallenstein Zoltán teremben, ahol hagyományosan mézbe mártott barcheszre mondtunk áldást. A vacsora közben Schwezoff Dávid kántor hagyományos dallamokat énekelt. Raab Helenka néni az ünnep előtti napokban töltötte be 90. születésnapját. A vacsora előtt a KZSH nevében Pasternák Antal elnök köszöntötte a jubilánst, akinek kanadai rokonai is velünk ünnepeltek. A Szlovákiai Zsidó Hitközségek Központi Szövetsége Szociális és Egészségügyi Központja vezetője dr. Gabriel Mencerová nevében Haas Judit irodavezető adta át a jókívánságokat az ünnepeltnek.

A késő estébe nyúló étkezést a tradicionális Birkat Hamazon (asztali áldás zárta). Rosh Hasanah első napjának délutánján a Taslich szertartásra került sor, majd a délutáni és az esti imát mondtuk el közösen. Szerdán, az ünnep második napjának délutánján a délutáni Mincha ima után a Havdala szertartással fejeződött be az ünnep Komáromban.

Jom Kippur előestéjén a Kol Nidré imára gyűltünk össze a zsinagógában, ahol Megyes Pál mondott ünnepi beszédet. Schwezoff Dávid kántor hagyományosan a nyitott Tóraszekrény-nél énekelt a minden fogadalom estéjének imáit. Másnap délután a rabbi-helyettes-jelölt úr vezette a Tóraolvasást, majd a Mazkir imán az elhunytakra emlékeztünk. Sötétedéskor a Neila imával zárultak be az égi bíróság kapui, a hosszú Sófár hang az ünnep végét jelezte. A Máriv után a Havdala zárta az ünnepet, majd közös étkezéssel fejeztük be a 25 órás böjtöt.

Szép megható ünnepek voltak az idén is Komáromban. Külön köszönet a segítségért dr. Schöner Alfréd rektorfőrabbi úrnak, Szántó Györgynek, Haas Juditnak, Farkas Editnek, Pasternák Antalnak és Zsuzsának. Reméljük jövőre is találkozunk!

(A fényképek az ünnepek kimenetele után készültek!)

Jövönk, ami összeköt – a régió oldala

Három kiállítás Dél-Komáromban

A közelmúltban három olyan tárlat nyílt Dél-Komáromban, amely zsidó vonatkozású. A Monostori Erőd konferenciatermében (www.fort-monostor.hu) az első magyar olimpiai bajnok (zsidó származású) Hajós Alfréd életét mutatja be a Komárom katonája voltam című kiállítás. A sportsikerek mellett az építészeti pályafutás remekeit is láthatjuk a falakon.

Az erőd főépületében ÜVEGCSEREPEK – NŐK A II. VILÁGHÁBORÚBAN címmel színes tablókat láthatunk, melyeken megelevenednek a Holokauszt képei is. Mindkét kiállítást október 30-ig lehet megtekinteni (komáromiaknak az erőd látogatása ingyenes).

A Klapka György Múzeum (2900 – Komárom Kelemen László u. 22) főépületében A visszacsatolás komáromi eseményei és emlékei címmel nyílt kiállítás, amely 2009. március 31-ig látogatható.

A www.museum.hu így ír a tárlatról: „Apáink, nagyapáink generációjának emlékezetében akárcsak itt, ezeken a képeken vagy a korabeli újságok megsárgult lapjain, rögzítve vannak az első bécsi döntéssel kezdődő és a világháborús végjátékkal véget ért időszak emlékei. Ezek a privát, személyes s éppen ezért esetleges, töredékes, megkopott, de annál hitelesebb mozaikcserepek együttesen nélkülözhe-

tetlenek a minél teljesebb valóság képének összerakásához.” – mondta dr. Szarka László történész, a komáromi Klapka György Múzeum szeptember 19-én megnyílt „Komárom 1938–1945 - a Felvidék visszacsatolása és komáromi következményei a korabeli sajtó és dokumentumok tükrében” című kiállítás megnyitóján mondott beszédében. A megnyitón a Komáromi Evangélikus Egyház kórusa, Rácz Lászlóné, Sári Imre református tiszteletes és dr. Borka Géza bencés tanár korabeli szerzeményeit adták elő.

A nagyszabású helytörténeti kiállításnak közel fél éven keresztül folyt az előkészítése. A levéltári forrásokat Kürthy Anna dél-komáromi levéltáros, a korabeli sajtóanyagot az észak-komáromi Duna Menti Múzeum könyvtárának a segítségével gyűjtöttük. A múzeum dolgozói mellett Bilkó István, Prohászka Marcell, Rácz Lászlóné, a Múzeumbarát Kör tagjai, valamint Turi Zsolt helytörténész végezték a visszacsatolás eseményeit megélő, mindkét Komárom lakosaitól az adatok, emlékek, fotók, dokumentálását.

A kiállítást Laborc György Péter gyűjtő gazdag korabeli dokumentum, tárgyi és ruhaműemlékének darabjai egészítik ki.

A szép kiállítást nyomtatott kiadvány kíséri, melyben sok érdekes információt találunk a zsidó kereskedőkről, orvosokról is. A múzeum a kiállításra megjelentette Alapy Gáspár polgármester beszámolójának reprint változatát, melyben polgármesteri éveit foglalta össze.

Köszönet a nagy munkáért Számadó Emese múzeumigazgatónak és csapatának.

PT

Dr. Schőner Alfréd főrabbi 60 éves

Most tölti be Prof. Schőner Alfréd Főrabbi az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem rektora 60. életévét. A magyarországi zsidóság háború utáni nemzedékének legkiválóbb vállalási vezetője, 1948. október 12.-én született Nyíregyházán.

Már kora ifjúságától fogva elhivatottságot érzett a zsidó vallás szolgálata iránt, a Rabbiképzőben folytatott tanulmányi befejezése előtt már megkezdte szolgálatát a szegedi Zsidó Hitközségnél. Később a budai zsinagóga rabbija lett, majd a Dohány utca főtemplom vallási életét irányította, s egyben betöltötte az akkor legmagasabb zsidó vezetői funkciót, a Rabbitanács Elnöke lett.

Ezt követően alijázott, és Izraelben egyetemi oktatóként dolgozott. Felnőtt gyermekeit, unokáit és kényelmes otthonát Izraelben hagyva, eleget tett a magyar zsidóság felkérésnek és elfoglalta az Országos Rabbiképző Intézet rektori székét.

Az elmúlt évtizedben elvégezte az Intézet átalakítását, az állami szinten is akkreditált egyetem így képessé vált arra, hogy a bolognai folyamatnak megfelelően képezzen rabbikat, kántorokat, tanárokat, adjon doktori címet. (forrás: www.mazsihisz.org)

A Komáromi Zsidó Hitközség levélben gratulált a főrabbi úrnak a kerek jubileum alkalmából.

p

Búcsú Kohn tanár úrtól

Olvasónkat búcsúztatni mindig nehéz, ha az ember saját nagybácsijáról van szó, akkor még nehezebb. Emlékszem a családi ünnepekre, a napra, amikor meghívott az általa igazgatott budapesti Scheiber Sándor iskola avatóün-

nepségére..., arra amikor első éves egyetemistaként rendszeresen matematika foglalkozásokra jártam hozzá, amelyek nagyon hasznosak voltak.

Mindig örömmel bontotta ki a lapunkat rejtő borítékot, gyakran beszélget-

tünk az újságban írtakról... Hosszas harcot vívott betegségével, s sajnos 5769 Erev Yom Kippurjakor távozott közülünk! Emlékét örökké megőrizzük!

Paszternák András,
a Hitközségi Híradó szerkesztőinek nevében

TRADÍCIÓ - a komáromi zsinagóga hitéleti oldala

Megyes Pál rabbihelyettes-jelölt ünnepi beszéde az 5769. év Rosh Hasanája alkalmából

Elhangzott 2008. szeptember 29-én, a komáromi zsinagógában

„Óh add, hogy Téged féljen minden műved és Téged féljen minden teremtményed... és váljanak valamennyien egyetlen szövetséggé, hogy teljesítsék a Te akaratodat teljes szívvel.”

rítsünk erőt imánkból: **Ádojnoj oz leámo jiszén, Ádojnoj jévárech esz ámo básólaím – Az Örökkévaló erőt ad népének, Az örökkévaló megáldja népét békességgel. (29. zsoltár).**

Idősebb testvéreink bizonyára emlé-

Schwezoff Dávid és Megyes Pál Havdala közben

Rosh Hasana, Rojs Hasojnó, a zsidó újév kezdete. A megtisztulás, az erkölcsi megújulás ünnepe ez. Közösségeink, szerte a világon közösen mondják el imáikat, fohászaikat a Világ Alkotójához, kérve az Ö.való I.tent, bocsássa meg vétkeinket, melyeket vele szemben elkövettünk. Mikor magunkba tekintünk, tisztázzuk érzéseinket, félelmeinket, bánatunkat, úgy érezzük, nagy súly nehezedik ránk, mely akár képes lenne összeroppantani. Rosh Hasana napján különösen nehéznek érezzük a Világ alkotója elé állni, és azt mondani: **ÁVINU MÁLKÉNU... Atyánk Királyunk, vétkeztem...**

Nem vagyunk egyedül. Itt, a komáromi zsinagógában, adjunk biztatást, lelki támaszt egymásnak, gondoljunk egy pillanatra a világ minden táján élő hittestvéreinkre, akik ezekben a napokban hasonló lelki állapotban lépnek be az imaházakba, zsinagógákba. Me-

keznek, felelevenedik előttük gyermekkoruk, a szülői ház nyugalmát, békeséget árasztó világa, amikor együtt volt a család, égenerációk éltek egymás mellett. Még érzik magukon édesapjuk áldó kezét, édesanyjuk napnál ragyogóbb tekintetét, testvéreik mosolyát. Azt a szeretetet, biztosságot, melyet a család nyújtott, azt a világot, melyet a Soá, a maga embertelen, állati pusztításával széttört, elpusztított. Megnyomorítva a zsidóságot, összetörve családokat, életeteket, közösségeket.

A mi feladatunk, fiatalabbaké a közösségek életben tartása, újra feltámasztása, különös tisztelettel adózva az idősebbek tapasztalatainak, bölcsességeinek, szeretetének, akik sok esetben távol élnek a szülői háztól, más városokban, országokban, földrészekben. Ünnepeink, így Rosh Hasana, Rójs Hasojnó, lelkileg összeköt minket, egymásra gondolunk, érezzük az

együvé tartozást szívünkben, lelkünkben, kérve az Ö.való I.tenünk, a Világ Alkotója védelmét.

Hapojrés szukát sólajm olénu, veál kójl ámo jisráél veál jirusalájim – Terítsd fölénk a békesség sátrát, egész népedre, Izrael fölé és örök fővárosodra, Jeruzsálemre!

Minden cselekedetünk alapja, megnyilvánulásunk motivációja az I.ten félelem legyen:

- Ez alázatot jelent.
- Ez emberszeretetet jelent.
- Ez tisztességet jelent.
- Ez mentalitást jelent.
- Ez múlt iránti szeretetet jelent.

Forduljunk egymáshoz jókívánságokkal, szeretettel és megértéssel! Hiszem, hogy ezek az érzelmek, vágyak meghallgatásra találnak, hiszem, hogy a kellő célkitűzéssel eljuthatunk az isteni útra. Legyen továbbra is a becsületes, kitartó, szorgalmas munka hittestvéreink jellemének formálója. Akik nem állnak tétlen, ha elér hozzájuk a segítyt kérő szó, akik megértik a modern idők szavát, akik kiállnak az igazi emberi értékek mellett.

Ávinu sebasamajim cúr Jisrael ve-goajló – Mennyei Atyánk, Világ Alkotója, Izrael Szirtje és Megváltója.

Tekints le reánk a magasságokból, fogadd el elhangzott és elhangzó imádságainkat!

Ávinu Málkénú – Atyánk Királyunk

Nyisd meg az ég kapuit imádságaink előtt, s írd be valamennyiünket az Élet Könyvébe! A Világ Alkotója részesítse áldásban közösségünket, asszonyainkat, férjijainkat, idősebbjeinket és fiataljainkat egyaránt! Külön hallgassa meg a Világ Alkotója áldáskérésünket azokért, akik betegségük miatt nem lehetnek itt zsinagógánkban!

Báréch et mediná t Isráélrésit cmi-chát geulaténu – A Világ Alkotójának áldása legyen Izraelen, a világ zsidóságán, az egész emberiségen.

Lesáná tová tikátévu vetéhátému! – Jó évre legyetek beírva és bepecsételve!

(A Kol Nidré este elhangzott beszéd a HH novemberi számában jelenik meg.)

STETL – a Hitközségi Híradó kulturális oldala

Az oldal a Szlovák Köztársaság Kulturális Minisztériuma támogatásával jött létre!

Új adalékok a tévhitök és hazugságok természetrajzához

A Debreceni Egyetemen a független értelmiségieket tömörítő Kossuth Szabadegyetem Egyesület 2004/2005-ben már második alkalommal rendezett előadássorozatot, s az ott elhangzott referátumokat szerkesztette egy kötetbe Grüll Tibor és Répás László. „*Még 2001-ben független értelmiségiek – köztük az azóta tragikusan elhunyt Szabó Miklós történész – kezdeményezésére alakult Kossuth Szabadegyetem Egyesület bevallott célja, hogy népszerűsítse a Kőlcsey, Kossuth, Deák, Eötvös, Ady nevével fémjelzhető nemzeti szabadelvű eszmekört és gondolatiságot. Elsődleges célunk, hogy az ismeretterjesztés eszközeivel szolgáljuk a faji, vallási, kisebbségi előítéletek falainak lebontását, egy élhetőbb európai Magyarország felépítését*” – tudjuk meg az előszóból.

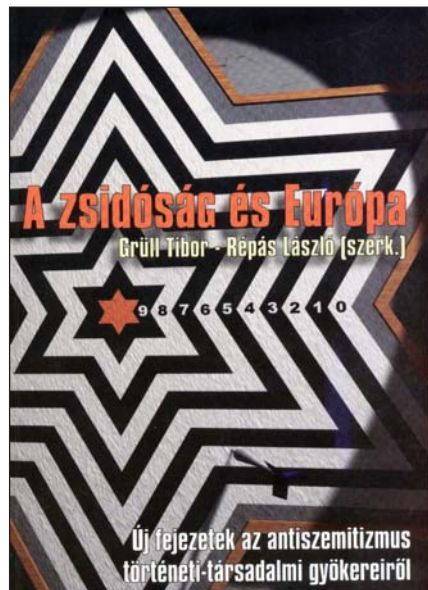
A kötetet végigolvasva az ember legszívesebben részletesen ismerteté né az egyes tanulmányok tartalmát, mivel azonban ez nem áll módunkban, nézzük röviden, milyen témakörökben juthatunk új ismeretekhez:

Rugási Gyula *Az ókori zsidó-kereszténység* c. írása zsidó-keresztény elmentétek teológiai okaira mutat rá. Grüll Tibor az első zsidó háború politikai-társadalmi és más okainak elemzésével és bemutatásával hozzásegít bennünket, hogy tisztábban lássuk a rómaiak zsidóellenességének okait (*Az első zsidó háború kitörésének okai Flavius Josephusnál*). Kulcsár Árpád (*A keresztény antiszemitizmus gyökerei*) a II. században megjelent keresztény zsidóellenesség kezdeteit tárja elének, melynek alapja az ún. helyettesítési teológia volt. Eszerint Isten a bűnös zsidóság helyére a keresztény Egyházat állította, s a korábban Izraelnek adott minden ígéret új birtokosa lett. A 438-ban összeállított Codex Theodosianus már magában foglalta a kereszténnyé vált Római birodalom első száz évének szinte valamennyi zsidóellenes rendelkezését.

Rákóczi István *Az auto da fé – végjegyzetek az inkvizíció jellegéről* c. írása a portugál inkvizíció által elítéltek nyil-

vános bűnvallatását leíró, egyik fennmaradt forrásszöveg elemzésének segítségével mutatja be e kegyetlen eljárás módszereit. Az újkeresztények, vagyis az áttért zsidók ellen folytatott kegyetlenkedés fő oka egyrészt a zsidógyűlölet, másrészt az áttért zsidók vagyonának megszerzése volt.

Vajda Mihály filozófus *A jobboldali totalitarizmusok és az antiszemitizmus* címmel a 20. század totalitárius diktatúrái zsidóellenességének társadalomlélektanát elemezte. Külön alfejezetet szentel a totalitárius diktatúrák és a tömegdemokrácia viszonyának bemuta-

tásának, valamint a német–zsidó viszony elemzésének is.

Csepeli György *Antiszemitizmus a változó világban* címmel az antiszemitizmus történetét szociálpszichológiai megközelítésben elemzi ez ókortól egészen a holokauszttal bezárólag. Sok egyéb mellett szól a holokausztagadás jelenségéről is, amelyet a posztmodern antiszemitizmus nagyon fontos elemének tart. Írását a következő pesszimista gondolatokkal zárja: „*Nincs vége az antiszemitizmusnak, nincs vége az etnocentrizmusnak, nincs vége a nacionalizmusnak, nincs vége semminek, ami korábban volt, csak minden megváltozik annak érdekében, hogy változatlan maradjon.*” De jó lenne, ha Csepeli György tévedne!

Karády Viktor (*Antiszemitizmus és modernizációs egyenlőtlenségek Magyarországon*) történelmi-szociológiai szempontból tárja elének az antiszemitizmus a 20. századi változásait, rámutatva, melyek voltak azok a tényezők, melyek hatására erősödött van gyengült ez a jelenség.

Egy nagyon régi és sokakat foglalkoztató kérdésre keresi a választ Karsai László „*Túlélhették volna a magyar zsidók a holokausztot*” – *Régi kérdések új válaszok* c. írásában. Közöl egy táblázatot is 23 ország holokauszt áldozatainak számáról, s megvizsgálja, hogy az egyes országokban, illetve az egyes országokból deportált zsidók közül hányat öltek meg a nácik és/vagy cinkosaik. Köztudott, hogy pl. mind a litvánok, mind a lengyelek nagy számú zsidót pusztítottak el a különféle pogromok során. (A civil lakosság által végrehajtott szervezett pogromokhoz szolgált megrázó adalékokkal Jan T. Gross 2004-ben megjelent *Szomszédok. A jedwabnei zsidók kiirtása* c. köteté, amely arról szól, milyen borzalmas módszerekkel gyilkolt le a lakosság meg mintegy 1 500 zsidó személyt egy lengyel településen). Karsai László tanulmánya végén ugyanarra a végkövetkeztetésre jut, mint Deák István: „*A magyar zsidók akkor élhették volna túl a holokausztot, ha a magyar kormány pontosan úgy viselkedik, mint a román. Hábózás nélkül, lelkesedést mutatva, annyi katonát, nyersanyagot, élelmiszert bocsát a német szoldateszka rendelkezésére, amennyit csak kíván, majd a megfelelő pillanatban, amint a hadi helyzet ezt lehetővé teszi, átállnak a vörösök oldalára...*”

A további oldalakon Heller Ágnes filozófus 2004-ben a Múlt és Jövő Kiadó gondozásában *A zsidó kérdés megoldhatatlansága – avagy Mért születtem hébernek, miért nem inkább négernek?* címmel megjelent köteté kapcsán rendezett vita szövegét olvashatjuk, amelyben számos figyelemre méltó gondolat olvasható a címben jelölt témával kapcsolatban.

(Folytatás a 8. oldalon)

Macesz Maci és Sófár Süni kalandjai avagy az ifjúság oldala

Izrael Állam elnökének üdvözte

a világ zsidóságához, a zsidó Újév, 5769 alkalmából

Egy olyan kicsiny országnak, mint Izrael nincs más lehetősége, minthogy nagyságát más szempontokból mutassa fel. Izraelnek a szellem erejét, a hit mélységét, innovációs készségét és még rejtett tudományos tartalékait kell megjelenítenie.

Hatvan évvel ezelőtti megszületése óta – a föld- és vízhiány ellenére is – Izrael a világ egyik legfejlettebb, legvirágzóbb gazdaságát hozta létre. Mindeközben olyan kihívásokkal kellett szembenéznie, amelyek aránytalanok voltak területi és demográfiai adottságaihoz képest, valamint létében is állandóan fenyegetve volt, de Izrael rendületlenül kitartott. Kitartott, mert mobilizálni tudta emberi erőforrásait és katonai erejét. Megerősítette a demokráciát és az emberek békevágyát.

Hatvanéves történelme során Izrael hét háborút vívott meg. Számbeli fölényrel szemben és olykor katonailag hiányosan felszerelve Izrael hitt az erejében, magabiztos volt. A háborús győzelmek tették lehetővé számára, hogy jogosan ünnepelje békeharcának sikerét és, hogy békeszerződéseket írjon alá Egyiptommal és Jordániával. Ma pedig tovább folytatja tárgyalásait a palesztinokkal és soha sem adja fel a reményt, hogy egyszer az egész arab világgal békét köt.

A békepolitikát támogatva és a zsidó etikához híven, mely szerint: „Szeresd szomszédodat, mint tenmagadat!”, tartja fenn Izrael védelmi rendszerét, mely elhárítja a veszélyt. A zsidó hagyomány erkölcsi értékei által vezérelt demokráciával bebizonyíthatjuk, hogy amit a Színai Hegynél kaptunk örökségül, az nem veszett el a sivatagban.

A cionista álmogvalósulása mind a nemzetet, mind az államot inspirálta. Államalapításunkkal a zsidó emberek azal bízták meg Izraelt, hogy morálisan is őrizze meg és fejlessze tovább a zsidó történelmi örökséget, hirdetve, hogy „Minden emberi lény az Örökkévaló képmására született”.

Hitünk és a Tikkun Olam értéke iránt elkötelezetten, Izraelnek továbbra is szerepet kell vállalnia a jövő globális kihívásaival való szembenézésben. Kis ország és kis nép lévén, nagyokká kell válnunk a tudomány területén, afféle világ laboratóriumaként kell működnünk az alternatív energiák, főleg a napenergia felhasználási lehetőségei után kutatva, annak érdekében, hogy csökkentsük a környezetszennyezést, hogy kiszárítsuk az olaj-dollár mocsarát, amely a terrorizmus melegágya is egyben.

Az emberiségnek vizet kell termelnie, hogy kielégítse az egyre növekvő igényeket, hogy elejét vegye a szomjúságnak, azaz lehetővé tegye, hogy harmonikus, fenntartható természeti környezetet teremtsünk mindenütt magunk körül. Izrael e téren már eddig is hatalmas eredményeket ért el, de az ez irányban tett erőfeszítéseinket folytatnunk kell.

Mindezek mellett továbbra is dolgozunk az innovatív oktatási rendszer továbbfejlesztésén, amely inkább a kreatív

Az oldal a Jewish Child's day támogatásával jött létre!

gondolkodásra ösztönöz és a készségek kialakítására koncentrálnak, nem pedig pusztán adathalmazásra. A zsidó nép történelmi ereje mindig is az volt, hogy a tanulásra, a tudásra, valamint ezek alkalmazására épít – és ennek így is kell maradnia a jövőben.

A múltban már bizonyítottuk, és a jövőben is bizonyítani fogjuk, hogy a zsidó emberek képesek vezető szerepet vállalni a modernizációban, az innovációban, hogy szembeállhassunk olyan kihívásokkal, mint az erőszak, a mindenütt jelenlévő terror, amelyet a világ ma kénytelen meg tapasztalni.

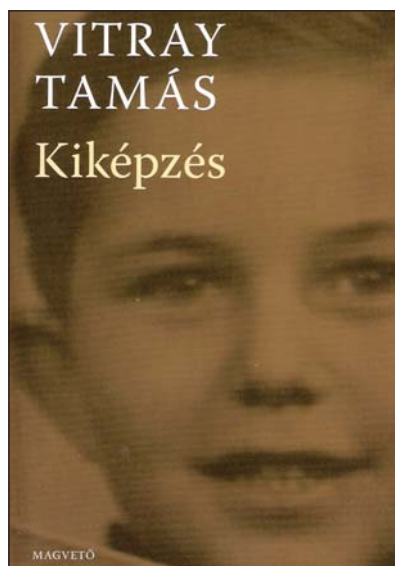
Következésképpen a Föld bármely részén élő zsidók figyelmét szintén fel kell hívunk az olyan kihívásokra, mint az asszimiláció, a közösségek közti egyre mélyülő szakadékok, ugyanakkor arra a törekvésünkre is, hogy erősítsük a diaszpórában és az Izraelben élő fiatalok kapcsolatait.

Kis nép vagyunk, de éppen ezért, nekünk, zsidó embereknek kell tovább erősíteni azt a nagyságot, amely az emberi lét elidegeníthetetlen része.

Rosh Hasana Szamáách!

Simon Perez, Izrael Állam elnöke

Kiképzés

A Magvető Könyvkiadó gondozásában jelent meg 2008-ban Vitray Tamás, Kiképzés című könyve, mely az ismert tévés személyiség gyermekkoráról szól. Az író nyíltan beszél zsidóságáról, a második világháború Budapestjén átélt megpróbáltatásokról. A könyv komáromi vonatkozása, hogy a szerző által többször emlegetett mostoha nagyapja, Weisz Jakab pékmester a komáromi zsidó temetőben nyugszik.

(Folytatás a 8. oldalon)

Kile Kaleidoszkóp

Közgyűlés

A KZSH Rosh hasanah előtt tartotta soros közgyűlését, melyen sajnos nagyon kevesen jelentek meg, ezért új választásokat nem tudunk lebonyolítani.

Pasternák Antal elnök és Kollár Zoltán vezetőségi tag számoltak be hitközség által sürgősen elvégzendő feladatokról és lehetőségekről. A közösség életében a legnagyobb problémát a tagság csökkenése jelenti, ezért mindent meg kell tenni a jelenleg passzív hittestvérek bevonására a közösségi életbe.

A következő választásokig, melyekre tervink szerint hamarosan sor kerül, az elnökség felkérte MUDr. Hanzlíková Daniela és JUDr. Novák Tamás hitközségi tagokat, hogy a jövőben vegyenek részt a vezetőség munkájában.

Temetői hírek

☆ Szeptember végével befejeződött a temető 2008. évi nyári karbantartása a munkák tavasszal folytatódnak.

☆ A KZSH ezúton köszöni meg Viszlay Tibor úrnak több éves (és családjának több évtizedes) munkáját, melyet a zsidó temető őrzése, rendben tartása érdekében végeztek.

☆ Szeptemberben a Regionális Közegészségügyi Hivatal ellenőrzést tartott a sírkertben, melynek során Kollár Zoltán vezetőségi tag képviselte a KZSH-t. A hivatal munkatársai nagyrészt mindent rendben találtak, kivéve a temető üzemeltetéséhez szakképzettséggel rendelkező személyt hiányolták. Ezt a problémát a KZSH az új temetőgondnokkal kívánja megoldani (lásd az alábbi hírt).

☆ A Komáromi Zsidó Hitközség úgy döntött, hogy a temető rendben tartását 2008 novemberétől a komáromi Boldi (Ryšavý Baltazár) vállalkozásra bízva. A szerződéskötés jelenleg folyamatban van, a részletekről a HH novemberi számában olvashatnak. A Boldi cég végzi évek óta sikeresen a komáromi református és evangélikus temető gondozását, illetve rendelkezik minden olyan engedéllyel, amely temető üzemeltetéséhez szükséges. Bízunk abban, hogy hosszútávra meg tudjuk oldani a sírkert megfelelő karbantartását.

Új adalékok...

(Folytatás a 6. oldalról)

A modern Izrael és a nyugat viszonyát elemzi Tatár György a kötet utolsó írásában. Számos meglepő információhoz juthat az olvasó, különösen ami az ENSZ viszonyát illeti Izraelhez. Ugyancsak fontos adalékokat sorakoztat fel a szerző a modern Izrael megalapításának történetéhez, valamint a palesztin menekültkérdés történelmi hátterét illetően is.

Ma, amikor a jobboldal egyre fokozódó radikalizálódásának lehetünk tanúi, s ennek hatására egyre többen vállalják eddig titkolt antiszemita nézeteiket nyilvánosan is, nagy szükség van az ilyen kötetekre. Optimistaként csak bízni tudunk abban, hogy népes olvasó közönséghez eljutva széles körben válnak ismertté a tanulmányokban közölt tények. A tanítási órákon is haszonnal alkalmazhatnák akár a történelemtanárok is, elosztatva nagyon sok tévhitet s persze hazugságot is.

L. Juhász Ilona

Grüll Tibor – Répás László (szerk.): *A zsidóság és Európa. Új fejezetek az antiszemitizmus történelmi-társadalmi gyökereiről.* Budapest: Józsefvárosi Műhely Kiadó 2006, 234 p.

Kiképzés

(Folytatás a 7. oldalról)

Jakab bácsi a második világháború után egy-két évvel városunkba látogatott életben maradt családtagjaihoz, s éppen egy frissen mosott fűrt szőlőt evett a Tolnai utcában, amikor rosszul lett...

A könyv ismertetője a kiadó weboldalán:

Vitray Tamás, a magyar televíziózás legendás, sokak által tisztelt és szeretett személyisége olyan dolgokról mesél ebben a könyvében, amelyekről még sosem szólt. Merész és nagy belső fegyelmet igénylő munkát végez: végigjárja gyermekkorá viszontagságos tájait, hogy sem magát, sem környezetét nem kímélő éleslátással összerakja múltja darabjait.

Sajátos helyzetbe hozza magát: most ő a riporter és a riportalany is egy személyben. Ám – ahogyan tőle ezt a műsorain keresztül megszokhattuk – most sem elégszik meg egyszerű, unalomig ismert formával, egy szimpla önletrajzi regénnyel vagy riportkönyvvel. Vitray Tamás saját magával, saját magáról is úgy beszél, ahogyan híres műsoraiban a beszélgetőtársaival, beszélgetőtársairól. Figyel. Reflektál. Összerak. Megért. Új összefüggéseket fedez fel. Egyetlen felesleges szava, kérdése sincs. Határozottan, egyértelműen peregnek a szavai. Vitray analízis helyett szintézist teremt, az értelem és érzélem, a drámai jelenlét szintézisét.

Mert nem az a lényeges ebben a visszaemlékezésben, hogy a megélt öröme mellett mennyi borzalom és fájdalom hatotta át ezt a gyerekkort, hanem az, miként lehetett túlélni, és mit lehetett kezdeni vele. S noha látzólag egyetlen szó sem esik arról, hogy milyen utak, csalódások, remények, újrakezdések vezették őt el a Magyar Televízió épületéig, a Kiképzés mégis erről a kalandnak egyáltalán nem nevezhető, ám „kiképzésnek” joggal tartható, küzdelmes útról szól. A kezdetekről, a lehetőségekről, amelyek végén ott áll egy ember, aki (új) nevet szerez magának, s egy ország emlegeti őt így: „A Vitray”.

(forrás www.magveto.hu)

Valné zhromaždenie

Židovská náboženská obec v Komárne usporiadala pred sviatkom Roš Hašana pravidelné valné zhromaždenie, na ktorom sa, bohužiaľ, zúčastnilo veľmi málo členov, a preto sa nemohli zorganizovať nové voľby. Ing. Anton Pasternák, predseda ŽNO v Komárne a člen vedenia Zoltán Kollár informovali o úlohách, ktoré musí obec súrne riešiť.

Najväčším problémom je nebezpečný pokles počtu členov, preto je teraz nutné urobiť všetko pre to, aby sa do života náboženskej obce zapojili aj v súčasnosti pasívni súverci. Do nasledujúcich volieb, ktoré sa podľa plánov uskutočnia onedlho, požiadalo vedenie členov náboženskej obce MUDr. Danielu Hanzlíkovú a JUDr. Tamása Nováka, aby sa v budúcnosti stali členmi vedenia.

Správy o cintoríne

✧ Koncom septembra sa skončila letná údržba cintorína za rok 2008, práce budú pokračovať na jar.

✧ Židovská náboženská obec touto cestou ďakuje pánu Tiborovi Viszlaymu za jeho mnohoročnú a jeho rodine za mnoho desaťročí trvajúcu prácu, vykonanú pri strážení a údržbe židovského cintorína.

✧ Regionálny úrad verejného zdravotníctva vykonal v septembri kontrolu cintorína, počas ktorej Židovskú náboženskú obec v Komárne zastupoval Zoltán Kollár, člen jej vedenia. Pracovníci úradu skonštatovali, že je všetko v poriadku s výnimkou toho, že nebola prítomná osoba odborne vyškolená na prevádzku cintorína. Tento problém bude Židovská náboženská obec v Komárne riešiť s novým správcom cintorína (pozri nižšie uvedenú správu).

✧ Židovská náboženská obec v Komárne sa rozhodla, že údržbou cintorína poverí od novembra 2008 komárňanskú firmu Boldi (Baltazár Ryšavý). Uzavretie zmluvy prebieha v súčasnej dobe, o podrobnostiach sa dočítate v novembrovom čísle HH. Firma Boldi už roky úspešne vykonáva údržbu reformovaného a evanjelického cintorína v Komárne, respektíve vlastní všetky potrebné povolenia, ktoré sú nevyhnutné k prevádzke cintorína. Veríme, že budeme schopní dlhodobo riešiť vhodnú údržbu cintorína.

Maďarská reformovaná cirkev na Slovensku si za biskupa zvolila Lászlóa Fazekasa. Ing. Anton Pasternák, predseda Židovskej náboženskej obce v Komárne, pozdravil listom Lászlóa Fazekasa, reformovaného duchovného a doterajšieho komárňanského pastora, pri príležitosti jeho zvolenia za biskupa. Židovská náboženská obec v Komárne vyjadrila nádej, že doteraz vytvorené vzájomné dobré vzťahy sa budú aj počas výkonu jeho biskupského úradu naďalej rozvíjať. Novozvolenému pánu biskupovi touto cestou gratulujeme aj v mene čitateľov Spravodaja!

Curriculum vitae

(Pokračovanie zo strany 3.)

Všetci vieme, že na tému holokaustu sa natočilo veľa kvalitných dokumentárnych filmov. Mnohé z nich sa premietajú v školách na celom území Slovenska. Dobrý film je však niečo iné ako vzdelávací program, ľudia sa k nemu už nemusia viac vrátiť. Náš projekt je odlišný, pretože experti na židovské dejiny a holokaust (napr. z Maďarska, Rakúska, Izraela, Nemecka a USA) používajú tieto filmy ako základ pre ďalší a rozvinutejší vzdelávací pro-

gram. SNM – Múzeum židovskej kultúry a učitelia na Slovensku ho môžu využívať pri výučbe študentov o holokauste a zároveň aj o živote Židov na Slovensku.

Ako vidíte budúcnosť židovskej komunity na Slovensku?

V súčasnosti žije na území Slovenska len hŕstka Židov, mnohí z nich sú v pokročilom veku. Náboženský život židovskej komunity každým dňom upadá a pomaličky speje k zániku. Čím ďalej tým menej obcí dokáže vytvoriť minjan. Väčšinu mladých ľudí pravidelné prak-

Keď sa otvorí...

(Pokračovanie zo strany 1.)

Večeru, trvajúcu do neskorého večera, uzavrel tradičný Birkat Hamazon (požehnanie pri stole). Popoludní prvého dňa sviatku Roš Hašana sa uskutočnil obrad Tašlich, potom sme spoločne predniesli popoludňajšiu a večernú modlitbu. V stredu popoludní, na druhý deň sviatku, boli po popoludňajšej modlitbe Mincha v Komárne sviatky ukončené obradom Havdala.

V predvečer Jom Kipur sme sa zhromaždili v synagóge k modlitbe Kol Nidré, kde Pál Megyes predniesol sviatočnú reč. Kantor Dávid Schwefzoff spieval tradične pri otvorenej skrini Tóry modlitby večera Všetkých sľubov. Ďalší deň popoludní viedol kandidát na zástupcu rabína čítanie Tóry, potom sme si spomenuli na zosnulých modlitbou Mazkir. Už sa stmievalo, keď sa brány nebeského súdu uzavreli modlitbou Neila a dlhý zvuk Šófaru oznamoval koniec sviatku. Sviatok uzavreli Máriv a Havdala a následne sme spoločne ukončili 25-hodinový pôst.

Aj tohto roku boli sviatky v Komárne pekné a dojemné. Osobitná vďaka patrí pánovi rektorovi – hlavnému rabínovi Dr. Alfrédovi Schónerovi, Györgyovi Szántóovi, Judite Haasovej, Edite Farkasovej, Antonovi a Zsuzse Paszternákovým. Dúfame, že sa stretneťme aj na budúci rok!

PT

tizovanie náboženského života jednoducho nezaujímá. Určitú perspektívu by som videl v revitalizovaní kultúrneho a spoločenského života. V tomto smere môžem za vzor vyzdvihnúť komárňanskú židovskú komunitu. Napriek relatívne nízkemu počtu členov usporadúva mnohé kultúrne a spoločenské akcie, ktoré majú pozitívny ohlas medzi židovskou aj nežidovskou komunitou na Slovensku aj v zahraničí.

Ďakujem za rozhovor a prajem veľa úspechov!

STETL – kultúrna príloha Spravodaja

Múzeum židovskej kultúry a Centropa

rozhovor s dr. Martinom Korčekom

Curriculum vitae

Volám sa Martin Korček a narodil som sa v Košiciach. Doktorát z filozofie som získal v odbore etnológia na Univerzite sv. Cyrila a Metoda v Trnave. V súčasnosti pôsobím ako zástupca riaditeľa SNM - Múzea židovskej kultúry v Bratislave. Súčasne vediem projekt Stredoeurópskeho centra pre výskum a dokumentáciu s názvom CENTROPA na Slovensku a v Českej republike a pôsobím ako stály expert Ministerstva kultúry SR pre pamätníkovú tvorbu holokaustu na Slovensku. Som jedným z členov slovenskej delegácie v Pracovnej skupine pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti vzdelávania, zachovania pamiatok a výskumu holokaustu.

Ste zástupcom riaditeľa Múzea židovskej kultúry. Čím sa múzeum zaoberá? Aké sú jeho súčasné aktivity a čo plánuje do budúcnosti?

Múzeum židovskej kultúry pôsobí ako špecializované múzeum v rámci Slovenského národného múzea. Jeho poslaním je uchovávať a propagovať židovskú kultúru a umenie na Slovensku. Múzeum vzniklo v roku 1993, spravuje stále výstavy v piatich slovenských mestách a pripravuje zriadenie ďalšej expozície v novo zrekonštruovanej synagóge v Spišskom Podhradí.

V súčasnosti sa rozširuje stála expozícia nášho múzea v Zsigrayovej kúrii na Židovskej ulici v Bratislave. Novú expozíciu plánujeme sprístupniť verejnosti začiatkom roka 2009.

Okrem stálych výstav múzeum v spolupráci so slovenskými regionálnymi múzeami organizuje špeciálne výstavy so zámerom propagovať židovskú kultúru v miestach, ktoré boli v minulosti významnými centrami bohatého židovského komunálneho života. Pozdvihnúť vedomie o bohatom slovenskom židovskom dedičstve je jedným z našich najdôležitejších cieľov. Múzeum úspešne organizuje výstavy aj v zahraničí, ktoré majú za cieľ propagovať slovenské židovské kultúrne dedičstvo. Početné výstavy v rôznych európskych krajinách,

Spojených štátoch a Izraeli aktívne prispievajú ku propagácii Slovenska a európskych kontextov jeho kultúry.

Podvečer 9. septembra 2008, na Pamätný deň obetiam holokaustu a rasového násillia, zažilo naše múzeum jedno z veľkých dní. Predseda vlády SR Robert Fico oficiálne vyhlásil, že Múzeum židovskej kultúry dostáva do správy päť pôvodných budov bývalého pracovného a koncentračného tábora v Seredi. Po rekonštrukcii tu plánujeme otvoriť nové múzeum holokaustu a vzdelávacie centrum.

Zastupujete organizáciu Centropa na Slovensku. Poinformujte, prosím, našich čitateľov o tejto organizácii!

Stredoeurópske centrum pre výskum a dokumentáciu je nezisková inštitúcia, ktorá sídli vo Viedni a vytvára databázu s názvom CENTROPA. Táto databáza obsahuje staré rodinné fotografie a biografické spomienky, ktoré sú s nimi spojené.

Prostredníctvom tohto archívu sa CENTROPA usiluje zabezpečiť to, aby predvojnový židovský svet, ktorý úplne zmizol, neupadol do zabudnutia. Jedným z cieľov projektu CENTROPA je zdokumentovať spôsob života a históriu Židov v Slovenskej republike. Archív v anglickom a maďarskom jazyku je dostupný pre všetkých čitateľov na internetových stránkach www.centropa.org a www.centropa.hu.

V súčasnosti žije na území Slovenska len hŕstka Židov, ktorí prežili holokaust. Títo starí ľudia sú bezprostrednými pamätníkmi predvojnového života židovskej komunity v našej krajine. Žiaľ, v blízkej budúcnosti prideme o ich priame spomienky, ich vlastnú históriu. Tento fakt viedol „v hodine dvanásť“ k projektu CENTROPA. V rámci projektu sme dokázali uskutočniť rozhovory so 60 staršími Židmi zo Slovenska. Naše výskumy sme zamerali na život židovských komunít v predvojnovom období, v čase holokaustu a po ňom. Digitalizovali sme vyše tisícpäťsto rodinných fotografií. Aj vďaka tejto skutočnosti sa nám podarilo uchovať časť slovenskej židovskej histórie.

Historický archív, ktorý sme takýmto spôsobom spracovali, chceme prezentovať v rámci inovatívneho a kreatívneho edukačného programu Knižnica zachránených pamätí. Teraz, keď sme ukončili prvú fázu projektu, sme pripravení vkročiť do najdôležitejšej fázy nášho projektu; priblížiť tento archív príbehov prostredníctvom inovatívneho a kreatívneho programu študentom stredných škôl a gymnázií, aby sa naučili o histórii Židov vo svojej krajine, rovnako ako o holokauste samotnom.

Použitím starých rodinných fotografií vznikli krátke filmy, ktoré dokážu pôsobiť a emocionálne osloviť mladých ľudí. Každý z filmov má od štyroch do šiestich minút a sú k dispozícii učiteľom (www.centropastudent.eu), aby ich mohli prezentovať vo svojich triedach. Vzácné životné príbehy, ktoré nám vyrozprávali starší Židia zo Slovenska, nám umožnia vytvoriť unikátnu knižnicu rozličných príbehov – od histórie pobožných židovských rodín z malých miest, ako napríklad Michaloviec, až po osudy sekulárnych rodín vo veľkých mestách, napríklad v Bratislave. Dokážeme vyskladať mozaiku pútavých príbehov, postupujúc od východu na západ krajiny. Toto je spôsob, akým vieme priblížiť históriu slovenského židovstva mladým ľuďom v súčasnosti.

(Pokračovanie na strane 4.)

Porada v Bratislave

Dňa 25. septembra 2008 som sa zúčastnila na porade Celoslovenského strediska zdravotnej a sociálnej pomoci pri ÚZ ŽNO v SR. Otvoril ju a účastníkov z celého Slovenska privítal PhDr. Jozef Weiss, predseda kuratória. Po ňom sa všetkým prihovril bratislavský rabín Baruch Myers. Na rokovaní sa zúčastnila aj MUDr. Salamonová z ambulancie špecializovanej na liečbu bolesti a informovala prítomných o náplni tohto pracoviska. Ambulancia nemá rajonizáciu, môže ju navštíviť každý, pokiaľ má odporúčenie od svojho obvodného lekára. Zaoberá sa liečbou akútnej, ako aj chronickej bolesti. Ordinačné hodiny sú denne okrem štvrtka (tel. č. do ambulancie: 02/50116227, adresa: Záhradnícka 42 - Ortopedická protetika Bratislava.)

Správu o činnosti Celoslovenského strediska zdravotnej a sociálnej pomoci za uplynulý rok podala jeho vedúca, PhDr. Gabriela Mencerová. Informovala prítomných, že granty z jednotlivých organizácií majú zatiaľ zvyšujúcu sa tendenciu a preferovaná je hlavne opatrovateľská starostlivosť. Na základe toho sa mohli aj v tomto roku zvýšiť príspevky na lieky aj pomôcky. Taktiež sa zvyšuje príspevok na súkromnú opatrovateľskú službu od 1000 Sk do 2000 Sk podľa závažnosti stavu poberateľa a nutného času opatrovania. Momentálne má stredisko 73 klientov. Pre klientov nad 90. rokov nie sú platné limity na lieky. Stredisku sa podarilo zapojiť niekoľko svojich klientov v Bratislave do siete tiesňovej linky „Konvalinka“, zavedenie linky a udržiavací príspevok hradilo stredisko. Po odznení správy referovali predstavitelia jednotlivých ŽNO o svojich skúsenostiach vo svojom teréne a o spolupráci so strediskom.

Všetci skonštatovali, že spolupráca je veľmi dobrá, informácie sa dostávajú do jednotlivých ŽNO včas. Referovali aj o svojej vlastnej činnosti. Po prestávke nasledovali informácie z činnosti Domova dôchodcov OHEL DAVID. Po krátkom predslove riaditeľky domova Mgr.

Peniakovej ich predniesla PhDr. Kutlíková, ktorá v zariadení pracuje na úseku liečebnej pedagogiky a činnostnej terapie. Informovala prítomných o hlavných cieľoch zariadenia a o zásadách jej činnosti. Všetkým predstaviteľom ŽNO dala informačnú brožúru, v ktorej je činnosť domova dôchodcov podrobne opísaná. Po ukončení programu a veľmi podnetnej vzájomnej výmene rôznych informácií z jednotlivých ŽNO bola porada ukončená spoločným obedom v stravovacej prevádzke ŽNO Bratislava.

Judita Haasová

Žiadame Vašu podporu

Zmena ČÍSLA ÚČTU!

Vážení čitatelia!

Prosíme Vás, aby ste podľa Vašich možností podporovali programy ŽNO v Komárne, ako aj vydávanie Spravodaja, údržbu budov a obnovu cintorína.

Od 1. januára 2008 môžete zasielať peniaze na nasledujúce účty (je možnosť platiť osobne na sekretariáte, ako aj poukázanie peňazí šekom):

Účty sú v Sk aj v devízach!

Poukázanie peňazí z územia SR:

26384962/0900- Slovenská sporiteľňa alebo
10103804/5200- OTP Slovakia

Poukázanie peňazí zo zahraničia:

Adresa: Židovská náboženská obec v Komárne, Eötvösa 15, 94501 Komárno, Slovenská republika

IBAN: SK060900000000026384962 SWIFT: GIBASKBX

Adresa banky: Slovenská sporiteľňa, Palatínova 33, 94501 Komárno

alebo

IBAN: SK525200000000010103804 SWIFT: OTPVSKBX

Adresa banky: OTP Slovakia, Záhradnícka 10, 94501 Komárno

Ďakujeme!

Krátke správy

✧ Spravodaj, Židovskú náboženskú obec a klub Shalom podporili: rodina Rybárova (Rimavská Sobota), Zuzana Šajmovičová (Piešťany), Tamás Čerňanský (USA) a darcovia, ktorí si priali ostať v anonymite. Ďakujeme!

✧ Židovská náboženská obec v Komárne začala prípravy na rok 2009, predložili sme nové projekty, ktoré by podľa našich očakávaní mali pokryť náklady na naše programy.

✧ Ústredný zväz židovských náboženských obcí (prezídium) na Slovensku bude mať svoju nasledujúcu schôdzu v Bratislave vo štvrtok, 23. októbra 2008. O tejto udalosti vás budeme informovať v novembrovom čísle Spravodaja.

✧ Pred začatím vykurovacej sezóny dala Židovská náboženská obec v Komárne skontrolovať plynové zariadenia v Menháze a vykonať potrebné opravy.

✧ Rokovania s mestom Komárno o umiestnení informačných turistických tabúl ukazujúcich smer cesty k synagóge, pokračujú. Dúfame, že na jar vďaka nim každý ľahko nájde cestu k nám.

✧ Začalo sa konanie vo veci umiestnenia pamätnej tabule Slovenská cesta židovského kultúrneho dedičstva, ktorá má byť inštalovaná na stene Menházu.

✧ Židovská náboženská obec v Komárne sa skontaktovala s kanceláriou Tourinform pôsobiaceou v Komárne (MR) v záujme toho, aby dôležité kultúrne programy náboženskej obce, plánované na rok 2009, boli zahrnuté medzi programy pestrého kalendára akcií kancelárie. Termíny programov budú uverejnené aj v novembrovom čísle Spravodaja.

✧ Pri príležitosti židovského Nového roka dostala naša náboženská obec množstvo pozdravov od iných náboženských obcí, spoločenstiev a inštitúcií. Ďakujeme!

SPRAVODAJ יהוה

Ked' sa otvorí nebeská brána

správa o Vysokých sviatkoch v Komárne

Roš Hašana a Jom Kipur sú našimi najväčšími sviatkami, rozhodujúcimi dňami života Židov, keď sa každoročne rozhoduje o každom členovi nášho národa, či bude zapísaný do knihy dobrých či zlých. Tohtoročné Vysoké sviatky vyžadovali v porovnaní s predošlými rokmi viacmesačné prípravy.

Množstvo telefonátov a organizačnej práce umožnili, že pán kantor Dávid Schwezoff a učiteľ judaistiky, kandidát na zástupcu rabína Pál Megyes

si uvedomujeme, že veľká časť našich starších členov, ktorí sa ešte vlni zúčastnili na sviatkoch, nemohla už tohto roku kvôli svojmu zdravotnému stavu prísť do synagógy. Smutný pohľad poskytovali prázdne lavice, ktoré neboli naplnené veriacimi, pričom by bolo možné ich naplniť...

Napriek opísaným skutočnostiam mali všetci tí, ktorí sa zúčastnili na sviatkoch v komárňanskej synagóge, pre ktorých bolo dôležité byť pri tom, povznášajúci zážitok. Počas Erev Roš Hašana sme sa zišli z celého regiónu vyše päťdesiati. Predseda, Ing. Anton Pasternák, pozdravil veriacich v Bet HaKneset, Pál Megyes potom predniesol úvod a slávnostný príhovor. Po sviatočnej modlitbe a kiduši nasledovala spoločná kóšer večera (zabezpečená spoločnosťou Carmel Kft. z Budapešti) v sále Zoltána Wallensteina, kde sme požehnali tradičný barches, namočený v mede. Počas večere spieval tradičné piesne pán kantor Dávid Schwezoff. Pani Helenka Raabová oslávila pred sviatkami svoje 90. narodeniny. Milej jubilantke pred začatím večere pogrataloval menom celej Židovskej náboženskej obce v Komárne jej predseda, Ing. Anton Pasternák. Kanadskí príbuzní jubilantky oslavovali spolu s nami. Vedúca kancelárie Judita Haasová odovzdala oslávenky gratuláciu v mene Dr. Gabriely Mencerovej, vedúcej Celoslovenského strediska sociálnej a zdravotnej pomoci Ústredného zväzu židovských náboženských obcí v Slovenskej republike.

Pál Megyes a Dávid Schezoff

mohli sviatky stráviť s nami. Potom ostalo už len aktivizovať „obecenstva obce“, čo bola snáď najväčšia a najťažšia úloha, ktorú sa však podarilo úspešne zvládnuť.

Medzi zázraky môžeme zaradiť tú skutočnosť, že sme sa pri príležitosti komárňanských modlitieb počas Vysokých sviatkov (5 modlitieb v Komárne) mohli štyrikrát modliť v minjan, preto patrí osobitná vďaka našim súvercom, ktorí k nám zavítali zo župy Komárom-Esztergom a z iných obcí Maďarska. Smutným faktom je pasivita komárňanských súvercov, ktorá sa podstatnejšie nezmenila ani počas týchto sviatkov. S bolesťou

Podďte s nami na výlet do Budapešti!

Židovská náboženská obec v Komárne organizuje vďaka sponzorskej podpore po šiestich rokoch opäť výlet do Budapešti, a to v nedeľu, 30. novembra 2008.

Plánovaný program:

Návšteva synagógy na ulici Dohány a Židovského múzea, prechádzka po židovskej štvrti, stretnutie s komunitou synagógy na Bethlenovom námestí, studené občerstvenie. O 18:00 hodine sa zúčastníme na dobročinnom koncerte v synagóge na ulici Dohány, ktorý organizuje Nadácia Pochod života. Účinkujú: Andrea Mahó, Tamás Somló, Cipő (László Bódi), János Bródy a Fegyva (Ferenc Jávor).

Odchod o 8:30 hodine spreď Menházu, návrat do Komárna približne o 22:00 hodine.

V prípade záujmu sa zastavíme aj v mestách Tata a Tatabánya, kde sa k nám pridajú naši priatelia, ktorí sú pravidelnými hosťami Židovskej náboženskej obce v Komárne.

Cena výletu: 350,- Sk (11,62 EUR) – pre členov Židovskej náboženskej obce v Komárne a pre všetkých tých, ktorí sa zúčastnili na bohoslužbách počas Vysokých sviatkov. 700,- Sk (23,24 EUR) pre všetkých ostatných záujemcov. V cene sú zahrnuté náklady na cestu a vstupenka na koncert.

Príhlásiť sa môžete do 21. novembra 2008 na sekretariáte Židovskej náboženskej obce v Komárne (telefónne číslo: 7731-224, e-mail: menhaz@menhaz.sk, kile@menhaz.sk)

*Tešíme sa na všetkých
záujemcov!*

(Pokračovanie na strane 4.)